

වර්තමාන සමාජ සහයෝගීතාව උදෙසා බුදුදහමේ උපයෝගීතාව
කුඩාවැවේ සෝමානන්ද හිමි¹

හැඳින්වීම

පුද්ගලයන්ගේ එකතුවක් සමාජයකි. එය විවිධ සිතූම් පැතුම්වලින් අදහස්වලින් යුක්ත වූ ජනතාවගෙන් යුක්ත වූවකි. ද්වේශය, වෛරය, ක්‍රෝධය, ඊර්ෂ්‍යාව, ආත්මාර්ථකාමීත්වය, පලිගැනීම ආදී ශුභදායී නොවන සිතිවිලිවලින් ආකල්පයන්ගෙන් එය යුක්තය. එහෙයින්ම වර්තමාන සමාජයෙහි බොහෝසෙයින් අරගල, කලකෝලාහල, ගැටුම් ක්‍රමක්‍රමයෙන් වර්ධනය වෙයි. සමාජ සහජීවනය, සාමය කඩවීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් වත්මන් සමාජය විවිධ ගැටලුකාරී තත්ත්වයන් හමුවේ පීඩාවට පත් වී ඇත.

මෙම සමාජ ගැටලු විසඳා සමාජ සහජීවනය උදෙසා කිසියම් ක්‍රියාමාර්ගයක අවශ්‍යතාව දිනෙන් දින සමාජයට දැනෙන බවක් පෙනීයයි. ක්‍රි.පූ. හයවැනි සියවසේ දී භාරතයේ පහළ වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය වර්තමාන සමාජය තුළ පවතින ආගමික, දේශපාලනික, සංස්කෘතික මතගැටුම් මෙන්ම ජාතිභේද, කුලභේද, වර්ග භේද ආදී දෑ සඳහා අදාළ කරගැනීමට හැකි බව පෙන්වා දිය හැකිය. බුදුන් වහන්සේගේ ධර්මය සමාජයේ පවතින ගැටුම්කාරී ස්වභාවයන් වළකා පුද්ගලයාගේ අභ්‍යන්තර යෙහි සාමකාමී මානසික වාතාවරණයක් ඇතිකර මුළු සමාජයේම සහයෝගීත්වය මෙන්ම යහමගට ගෙනයෑම උදෙසාය.

ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණයේ ක්‍රමවේදය වන්නේ සාහිත්‍යය මූලාශ්‍ර පරිශීලනයයි. එහිදී ප්‍රාථමික හා ද්විතියික මූලාශ්‍ර වේ. ඒ අනුව ත්‍රිපිටක සාහිත්‍ය ප්‍රධාන මූලාශ්‍ර පාරශ්වය වේ. අංගුත්තරනිකාය, මජ්ඣිමනිකාය, සංයුත්තනිකාය ආදියෙහි අන්තර්ගත අභයරාජසුත්ත, පුප්ඵසුත්ත, ජවාසුත්‍රය ආදිය විමසීමට ලක්කෙරේ.

සාකච්ඡාව

බුදුන් වහන්සේ සෑම අවස්ථාවේදීම සමාජය කෙරෙහි අසීමිත කරුණාවක් දක්වා තිබේ. උන්වහන්සේ සමාජය සමඟ ගැටීමකට ලක්නොවී ක්‍රියාකොට ඇත.

¹ ආධුනික කවීකාවාරිය, සමාජීය විද්‍යා හා තුලනාත්මක අධ්‍යයන අංශය, ශ්‍රී ලංකා හික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලය, somananda.kuda@gmail.com

සමාජීය ජනජීවිතයෙහි උපදින විවිධාකාර ගැටුම්වලට අවශ්‍ය විසඳුම් උන්වහන්සේ ලබාදුන් අයුරු අතිශයෝක්තියක් නොවන බව කිව යුතුයි.

බුද්ධකාලයේ පවා සමාජයේ විවිධ අවස්ථාවන්හි යුද්ධ, කලකෝලාහල හා ගැටුම් ඇති වී තිබුණ ද වර්තමානයේ දී ඒ පසුබිම ඉතාමත් වේගයෙන් වර්ධනය වෙයි. මිනිසාගේ ජනජීවිතය උදෙසා විශාල බලපෑමක් එල්ලකොට ඇති විද්‍යාව හා තාක්ෂණය තුළින් පුදුම සහගත ලෙසින් ජීවන තත්ත්වය උසස් වුවද ඉස්මතු වී ඇති ඇතැම් ගෝලීය ප්‍රශ්න අපමණයි.

බුදුදහම තුළින් මෙකී ගැටලු නිරාකරණයට මග සැලසීමක් තිබෙනවා පමණක් නොව, බුදුන් වහන්සේ මිනිසුන් අතර ජීවත්වෙමින් සමාජය සුබිතවුදිත කිරීම උදෙසා ජීවිතාදර්ශයෙන් කැප කළ උන්වහන්සේගේ ජීවිතය උපයෝගී කරගත හැකිය.

නොයෙකුත් ආගම් දර්ශනවාද පැවති යුගයක බුදුදහම සමාජීය ජනතාවට සමීප වූ අතර ඔවුනගේ ගැටුම් නිරාකරණය කොට සාමකාමී, නිදහස්, නිවහල් චින්තනයෙන් යුක්ත වූ ජීවිතයක් ගත කිරීම උදෙසා මග කියා දුනි. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මෙන්ම සමාජ හිතකාමී, බුදුදහම වර්තමාන ගැටලු විසඳීමට, අවම කරගැනීමට වඩාත් හොඳින් උපයෝගී කරගත යුතු වෙයි.

සහයෝගීත්වය උදෙසා බුදුදහමේ අර්ථකථනය

බුදුදහමේ ගැටුම්වලින් තොර සමාජ යහපැවැත්මෙන් යුක්ත, සහජීවනයෙන් පිරි සමාජයක් උදෙසා යොදාගත හැකි ධර්ම කරුණු අතිවිශාලය. චතුරාර්ය සත්‍යයෙන් අවධාරණය කෙරෙන්නේ ද මෙකී කාරණයමයි. එහි එන දුක්ඛ යන්නෙන් පුද්ගලයා නිරතුරුවම මුහුණ දෙන සමාජීය ජීවිතයේ ගැටලු ද සාකච්ඡා කළ හැකිය. ඒ සඳහා බලපානු ලබන හේතුව වන තෘෂ්ණාව සම්පූර්ණයෙන්ම නැතිකිරීමට හැකිවන්නේ නිර්වාණයෙනි (තණ්හක්ඛයො නිරොධො නිබ්බාණං). එහිදී අනුගමනය කළයුතු මාර්ගය වන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. එකී වටිනා ඉගැන්වීම සමාජ යහපැවැත්මටත් සහජීවනය උදෙසාත් යොදාගත හැකිය.

සංයුත්තනිකායේ ජටාසුත්‍රයේ ඇතුළතත්, පිටතත් ගැටලු සහගත හෙයින් සමස්ත මනුෂ්‍යයාම අවුලෙන් අවුලට පත්වී ඇති හෙයින් එම ගැටලු විසඳීම උදෙසා ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ගය බුදුන් වහන්සේ පෙන්වාදෙයි. ඒ අනුව පැහැදිලි, නිරවුල්, නුවණක් ඇතිව තෘෂ්ණාව ආදි බැඳීම් දැඩි විර්යයෙන් ලිහා දැමීමට හැකි බවත් ප්‍රඥාව උපදවාගෙන ශීලයෙහි පිහිටා තැන්පත් බවට පත් වී මෙකී අවුල් සහගත බවින් මිදීම උදෙසා උත්සාහ ගන්නා බව පෙන්වාදෙයි.

සියලුම ගැටුම්වලට මාර්ගය සලසන සාධක පිළිබඳව මනෝවිද්‍යාත්මක පැහැදිලි කිරීමක් මැදුම් සඟයේ මධ්‍යපිණ්ඩිකසූත්‍රයේ සඳහන් වෙයි. බුදුදහමේ කියැවෙන්නේ සමාජ ගැටුම් ඇතිවීමට ඉන්ද්‍රිය ක්‍රියාකාරිත්වය හේතුවන බවයි. ඉන්ද්‍රියන් තුළින් මිනිසා ලබන අත්දැකීම් වැරදි අයුරින් ග්‍රහණය කරගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් විවිධ ගැටුම් ඇතිවීමට හේතුවන බව එම සූත්‍රයේදී මනාව පෙන්වාදෙයි.

පුද්ගලයා ජීවත්වන ලෝකය දුක මත පිහිටා ඇතිබව ධර්මය අනුව පෙනීයයි (දුක්බෙ ලෝකො පතිට්ඨිතො). දුක්ධ ආර්ය සත්‍යයෙන් විග්‍රහ කෙරෙන්නේත් මෙයයි. ව්‍යවහාරික ලෝකයේ මිනිසා මුහුණදෙන කරදර, කම්කටොළු, කලහ, ගැටීම්, විපත, වේදනාව, කණගාටුව ආදිය මෙන්ම අපරිපූර්ණතාව, අනිත්‍යතාව, අසාරතාව ආදී ගැඹුරු අර්ථයන් විග්‍රහ කෙරෙයි.

දෙවන ආර්ය සත්‍යය තුළින් විග්‍රහ කෙරෙන්නේ දුකට හේතුවයි. ඒ අනුව තෘෂ්ණාව හෙවත් ආශාව මිනිසා මානසිකවත් ශාරීරිකවත් දුකට පත්කරවන බව පෙන්වාදිය හැකිය. එසේම තෘෂ්ණාව පදනම් කරගෙන ක්‍රෝධය, මානස, ඊර්ෂ්‍යාව වැනි දෑ ද ඉස්මතු වෙන බව දෙවන සත්‍යයෙහි දී ගැනෙයි.

දීඝනිකායේ මහානිධානසූත්‍රයේ දී පැහැදිලි කරගත හැක්කේ වින්දනය (Sensation) හේතු කරගෙන ඇති වන තෘෂ්ණාව (Lust, Desire, Human Passion or attachment) පදනම් කොටගෙන නොයෙකුත් පාපී ධර්මයන් හරහා සමාජගත අරගලයක් දක්වා වර්ධනය වන ආකාරයයි.

මේ හැර කලහවිවාදසූත්‍රය ආදී සූත්‍රවල දී සමාජයෙහි කලහා, විවාද, ගැටුම් ආදිය ඇතිවීමෙහිලා බලපාන හේතු සාධක දාර්ශනිකව විග්‍රහ වෙයි. සමාජ විග්‍රහයේ දී ප්‍රිය - අප්‍රිය, සතුරු - මිතුරු ආදී ලෙස වර්ගීකරණයකට භාජන වන බව පෙනීයයි. සෑම බාහිර ගැටුමක් කෙරෙහිම මනෝවිද්‍යාත්මක සම්භවයක් ඇතිබව බුදුදහමේ අවධාරිතයි. වස්ත්‍රයක් උපමා කරගෙන දේශිත මැදුම් සඟයේ වත්දුපම සූත්‍රයේ පුද්ගලයා බාහිර ගැටුමකට පෙළඹවිය හැකි චිත්තාභ්‍යන්තර ගැටුම් දහසයක් පිළිබඳව පෙන්වා දෙයි. තවද, සමාජයේ ගැටුම් ඇතිවීමට පදනම් වන කරුණු හයක් පිළිබඳව යථාර්ථවාදීවත් මනෝවිද්‍යාත්මකවත් දික්සඟියේ උදුම්බරිකසූත්‍රයේ සඳහන් වෙයි.

මෙවැනි ගැටුම්කාරී තත්ත්වයන් නවතාලීම උදෙසා විගසින් ක්‍රියාමාර්ග ගෙන සමාජයේ දෙදරායාම නවතාගත යුතුය. වසල, පරාභව සූත්‍රයන්හි දැක්වෙන්නේ ජනසමාජයේ සමඟිය සමාදානය නැතිවීම සමාජයේ පිරිහීමට හේතුවන බවයි.

සමාජ ගැටුම් විසඳීම සඳහා බුදුදහමේ උපයෝගිතාව

සමාජ ගැටුම්වලින් තොර වූ සාමකාමී පරිසරයක් මෙන්ම සහජීවනයෙන් ජීවත්වීමෙන් මෙලොව පරලොව උභයාර්ථ සිද්ධියම සලසාගැනීම උදෙසා බුදුදහමෙන් මනා ඉගැන්වීම් රාශියක්ම ලබාදෙයි. සමාජ අර්බුද සහිත ලෝකිකත්වය ජයගැනීමට හොඳම ආදර්ශ මාර්ගය 'නිර්වාණ' මාර්ගයේ යෙදීමයි. 'නිර්වාණ' යන්න 'නිබ්බාති' යන ක්‍රියාපදයෙන් බිඳුණක් වන අතර එය සාමය (peace), නිසලබව, ශාන්තබව, නොකැළඹුණුකම (tranquilization), රාග, ද්වේශ, මෝහ ආදී කෙලෙස් ගිනි නිවීම ආදී අර්ථ ගෙනහරුපානු ලැබේ. විමුක්තිය නොලැබූව ද ඒ මගෙහි ගමන් කරන මිනිසාට බුදුදහමේ ගෙනහරුපාන සදාචාර ජීවන මාර්ගයන් කිසියම් අයුරකින් හෝ ආධ්‍යාත්මික හෝ බාහිර ගැටලුවලින් තොරව සාමකාමීව සමාජයේ ජීවත්වීමට ඉඩ සලසාදෙයි. මෙය සත්ත්ව ලෝකය, වාක්ෂලතාදී ක්ෂේත්‍රයන් කෙරෙහි පවා විහිදී ගිය පෘථුල වූවකි.

බුදුන් වහන්සේ මෙන්ම සිය ශ්‍රාවක පිරිස ද සමාජයේ ඒකීයභාවය මෙන් ම සාමග්‍රිය ඇතිකිරීම උදෙසා ක්‍රියාකළ අතර සාමග්‍රිය පිණිස හේතුවන දෑ දීඝනිකායේ වක්කවත්තිසීහනාද සූත්‍රයේ දී පෙන්වාදෙයි. එහි එන කරුණු තුනන සමාජ ගැටුම් නිරාකරණය කරගැනීම උදෙසා බෙහෙවින් උපයෝගී කරගත හැකිය.

සමාජ ගැටුම් වැළකීමට බෞද්ධ අධ්‍යාපන ක්‍රමයන් උපයෝගී කරගත හැකිය. නිවැරදි දැකීම, නිවැරදි දැනීම මෙන්ම නිවැරදි සංජානනය නොමැති වූ විට මිනිස් සිත අඳුරු පටලයක එල්බ සිටියි. මිනිස් සිතේ ජනිත වන සක්කායදිට්ඨිය ආධ්‍යාත්මික, භෞතික, පාරිසරික, සාමාජික, සංස්කෘතික මෙන්ම දේශපාලනික ආදී සියලු අර්බුද, ප්‍රශ්න, සියලුම ගැටලුවලට මූල සාධකය වෙයි. මෙහි තර්කානුකූල විග්‍රහයක් මූල පරියාය සූත්‍රයේ සඳහන් වෙයි.

වර්තමාන සමාජයේ මිනිසා අතර අන්‍යෝන්‍ය සමගියටත් සහජීවනයටත් එරෙහි සාධක වශයෙන් මමායනයන් ස්වකීය ජාතිය, වංශය, වර්ගය උසස්කොට සැලකීමත් හේතුකොටගෙන බොහෝ සමාජ ගැටුම් පැනනැගී තිබේ. වාසෙට්ඨ, අස්සලායන සූත්‍රයන්හි දී කුලවාදයේ සම්භවය, ව්‍යාප්තිය මෙන්ම එහි අනිෂ්ට විපාකයන් ඉතාමත් මැනවින් විවරණයට ලක්වී තිබේ. මෙම ගැටලු නිරාකරණයට බෞද්ධ ධර්මානුකූල අධ්‍යාපනය, චින්තනය වර්තමාන සමාජයට ඉතාමත් අවශ්‍ය දෙයකි.

දස සක්විතිවත් අනුගමනය කිරීමෙන් රාජ්‍යයක් සමෘද්ධිමත් වන බව වක්කවත්තිසීහනාද සූත්‍රයේ දී පෙන්වාදෙයි. ආර්ථික අවපාතය සමාජ ගැටලු රාශියක් ඇතිවීමට හේතුවන හෙයින් රටක ආර්ථික සමෘද්ධිය ඇතිකිරීමෙහිලා පිළිපැදිය යුතු අයුරු කුටදන්ත වැනි බෞද්ධ ඉගැන්වීම්වල දැක්වෙයි. බුදුදහම කිසි අයුරකින් යුද්ධ කිරීම අනුමත නොකරයි. සමාජයේ එකිනෙකා අතර වන සහජීවනය, සුභදගීලිත්වය කෙරෙහි බාධා වන සාමය, සමඟි සම්පන්න භාවය දුරස්ථවන මෙන්ම අධාර්මික ගැටුම්වලට එරෙහි වීමට අනුබල ලැබෙන දහමක්

බුදුදහමේ ඇතුළත්ය. මේ පිළිබඳව සංයුත්තනිකායේ සක්ක සංයුත්තයේ එන තොරතුරුවලින් මනාව පැහැදිලි වේ.

තවද සමාජ ගැටුම් බෙහෙවින් අවම කිරීමට යොදාගත හැකි සමාජ සාමය ඇතිකිරීම උදෙසා වඩාත් යහපත් ඉගැන්වීමක් සාමගාමසූත්‍රයේ දැක්වෙයි. එහි දැක්වෙන ඉගැන්වීම් අන්‍යෝන්‍ය සුහදත්වය, ප්‍රියබව හා ගෞරවය වර්ධනය කෙරෙන වාදවිවාදවලින් තොර, සමගි සම්පන්න වූ එකමුතු සමාජයක් ගොඩනගාලීම උදෙසා පිරිවහලක් කරගැනීමට වඩාත් ඉවහල් වෙයි.

මේ හැර ගැටුම් විරහිත සමාජයක සාමග්‍රිය වර්ධනය කිරීම උදෙසා බුදුදහමේ ඉගැන්වෙන සතර බ්‍රහ්මචිහරණ, සිගාලෝවාද, ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රවලින් ඉගැන්වෙන ජීවන දර්ශනය සංයුත්තනිකායේ වේලුද්වාර සූත්‍රයේ දැක්වෙන බුදුදහමේ ප්‍රධාන ඉගැන්වීමක් වන පන්සිල් ආදී බෞද්ධ ඉගැන්වීම් උපයෝගී කරගත හැකිය.

සමාලෝචනය

බෞද්ධ ඉගැන්වීම් සෑම අයුරකින්ම, සෑම අංශයක යහපැවැත්ම උදෙසා ඉවහල් වන්නකි. එහෙයින් බුදුන් වහන්සේ දේශනා කළ ඉගැන්වීම් වර්තමාන සමාජ ගැටුම්, අර්බුධයන් නිරාකරණය කර ගැනීමෙහි ලා යොදාගැනීමට හැකි පරිපූර්ණ ඉගැන්වීම්වලින් යුක්තයැයි පැහැදිලිය. සාමයේ සහ සහජීවනයේ ප්‍රකටත්වය උදෙසා බුදුදහමෙන් ලැබෙන පිටුවහල සුළුපටු නොවේ.

ප්‍රමුඛ පද : සමාජ සහයෝගීත්වය, සහජීවනය, බුදුදහම, බෞද්ධ අධ්‍යාපන

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

ප්‍රේමසිරි, පී. ඩී. "ආධ්‍යාත්ම සාමය හා බාහිර සාමය." *සාරගවේසි*. සංස්. එස්. විමල හිමි, පාලි බෞද්ධ අධ්‍යයන සංගමය, ජේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය. ජේරාදෙණිය. බාලසූරිය, ඒ. එස්. (1999). "ගැටුම් සමඵකරණ ක්‍රියාවලිය" *අහිංසා*. ගැටුම් නිරාකරණ හා සාම කේන්ද්‍රය, නුගේගොඩ.

විජේබණ්ඩාර වන්දිම, එච්. එම්. මොරටුවගම. (1985). *ආදී බෞද්ධ චින්තනය*, කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සමාගම.

Premasiri, P.D. (2003). "Peace within and peace without: a Buddhist view." *ලබුදුවේ සිරිධම්ම ස්වාමීන්ද්‍ර උපහාර ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය* මහනුවර: කැන්ඩි ඔෆ් සේට් ප්‍රින්ටර්ස්.